

Zakaj prohibicija konoplje

Predsodki močnejši od medicinskih raziskav

Čeprav so dejstva jasna, je zdravljenje s konopljo pri nas še vedno nedostopno in kriminalizirano. Na spremenjeno zakonodajo čakamo že tri leta, kar preprečuje tako preučevanje njene uporabnosti v medicinske namene kot tudi njeno uporabo.

Ksenija Vimont, fotografije: Dreamstime in ICANNA

»**T**a gonja je res zelo nestrokovna in prohibistična. Pri nas so se tega lotili kar po spisku, hrana in prehranski dodatki, celo kozmetika – z obzornostjo, da je to na podlagi konvencije o prepovedanih drogah iz leta 1964. Mislim, da bodo uničili več 100 delovnih mest in poslovnih priložnosti. Celotna zdravstva, ki predpisujejo kanabinoide, so na udaru,« je jasna dr. Tanja Bagar, raziskovalka z mednarodnega inštituta za kanabinoide ICANNA. »Za naš inštitut pomeni prohibicija predvsem to, da se javnost te teme in rastline čedalje bolj boji, ker državni organi zelo učinkovito strašijo pred učinki in nevarnostmi. Tudi raziskovanje je zelo oteženo in onemogočeno. Financiranje raziskav je nemogoče s strani državnih mehanizmov, sedaj pa še podjetja ne želijo vlagati v razvoj in raziskave, ker je ogrožen trg.«

STANJE NA PODROČJU RAZISKAV S KONOPLJO V SLOVENIJI

Dr. Bagarjeva ugotavlja, da se uporaba konoplje za zdravstvene namene po vseh novejših spoznanjih, z različnim tempom in pristopom, nezadržno vrača v uradno polje medicine v vedno več državah širom sveta. »S tem se odpira tudi več možnosti za izvajanje raziskav in vpogled v mednarodno strokovno oziroma znanstveno literaturo kaže, da je konoplja med najbolj proučevanimi rastlinami na svetu. V Sloveniji žal ni pravega posluha in spodbudnega okolja za izvajanje raziskav s konopljo, čeprav imamo odlične institucije in strokovnjake,« je kritična dr. Bagarjeva.

Določene raziskave se sicer izvajajo, vendar so pri tem številne nepotrebne, zlasti birokratske,

omejitve, ki se jim raziskave morajo prilagajati. V primeru nerazumevanja se izvajanje raziskav celo onemogoča. Znan je primer prof. dr. Davida Neubauerja oziroma nevrološkega oddelka Pediatrične klinike, ki si že nekaj let v boju z birokratskimi mlini prizadeva pridobiti vsa potrebna dovoljenja za klinično študijo pri otrocih z epilepsijo z naravnim CBD-pripravkom.

»V Inštitutu ICANNA smo v sklopu podprtega projekta Evropske unije sodelovali pri raziskavi potreb uporabnikov/pacientov in bo na tej podlagi vzpostavljen brezplačni portal, na katerem bodo na enem mestu objavljeni kontakti tistih, ki jih bolniki najbolj potrebujejo oziroma iščejo, na primer zdravniki, organizacije bolnikov, laboratoriji, izobraževalne in raziskovalne institucije. Veseli me tudi, da vedno več raziskovalcev izkazuje zanimanje za raziskave s konopljo v zdravstvene, ekološke in razne industrijske namene. V zadnjih letih smo bili mentorji več študentom in mladim raziskovalcem, katerih raziskovalne naloge so bile nagrajene na regionalni in nacionalni ravni, nekateri od njih so prejeli tudi Krkino nagrado. Letos smo se priključili odličnemu razvojno-raziskovalnemu projektu v tujini, ki je na dobri poti v smeri realizacije, kaj več pa bi bilo preuranjeno povedati, saj se na tem področju tudi v tujini lahko hitro in nenadno zadeve zasučejo drugače kot kažejo.«

IZOBRAŽEVANJE ZDRAVNIKOV NA PODROČJU ZDRAVLJENJA S KONOPLJO

Dr. Tanja Bagar je predavala zdravnikom v Avstriji, kjer bodo začeli tudi sistematično izobraževati zdravnike o konoplji in endokanabinoidnem sistemu. Kako pa poteka izobraževanje zdravnikov

pri nas? »Novembra 2016 je bila v Sloveniji prva Šola o uporabi kanabinoidov in medicinske konoplje v medicini. Bilo je tudi napovedano aktivno nadaljevanje tega šolanja, ki bi dalo zdravnikom uporabna znanja na različnih medicinskih področjih. Žal do sistematičnega nadaljevanja šolanja zdravnikov (še vedno) ni prišlo. Od tedaj je sicer bilo s strani raznih organizacij na področju zdravstva organiziranih nekaj strokovnih izobraževanj (denimo <http://canna.pedkl.si>), ki pa ne morejo nadomestiti sistematičnega in v prakso usmerjenega šolanja zdravnikov na tako kompleksnem področju, ki se ga stigmatizacija še vedno tesno oklepa. Za primerjavo v Avstriji poteka že več izobraževanj od večdnevniha na primer <https://cannabinoide.at> do enodnevnih <https://cannabinoid-conference.eu>. Ta izobraževanja so tudi zelo dobro podprta s strani Avstrijske zdravniške zbornice in so deležna zanimanja številnih zdravnikov. Nekateri države (vključno z Avstrijo) so razumno in prijazno gospodarstvu šle naproti pridelovalcem, predelovalcem in prodajalcem tovrstnih izdelkov in sprejele nekaj let prehodnega obdobja, v katerem pa je dolžnost države, da novo nastali konopljin trg tudi primerno regulira. Poudarek je na regulaciji in ne prohibiciji! Sploh kozmetičnih izdelkov nihče ne preganja, pri nas pa jih s sklicevanjem na zastarelo konvencijo o prepovedanih drogah napišejo v odločbah, da kozmetika sme vsebovati sintetični CBD.«

Kanada vodi na tem področju, tudi Urugvaj je že pred leti legaliziral konopljo, v ZDA potekajo intenzivne priprave na državnem nivoju, da bodo izstopili iz Konvencije, Luksemburg naj bi še letos postal prva država v Evropi, ki bo popolnoma legalizirala konopljo, tudi za osebno uporabo, v Izraelu je nekaj normalnega, da uradna medicina zdravi bolnike tudi s konopljo.

USPOSOBITI ZDRAVNIKE IN ZAGOTOVITI KONOPLJINE PRIPRAVKE

Kaj bi morali storiti takoj zdaj, da bi s konopljo vsaj delu bolnikov izboljšali kakovost življenja? Čim prej usposobiti zdravnike in zagotoviti čim več različnih kanabinoidnih oziroma konopljinih

pripravkov za uporabo v medicini, pove Bagarjeva. »Trenutno se žal bolniki praviloma ne morejo niti posvetovati z zdravniki, tako zaradi manka ustreznih znanj za tovrstno terapijo kot tudi zaradi pretiranih zadržkov do tega stigmatiziranega področja, kaj šele, da bi lahko bolniki znotraj uradnega zdravstvenega sistema prejeli preverjeni ustrezeni pripravek. Ker tega ni, so bolniki v veliki večini primerov prepuščeni sami sebi. Odbor DZ za zdravstvo je dal jasna navodila za ureditev področja, kar vključuje tudi pripravo pravnih podlag za uporabo konoplje v zdravstvu ter za pridelavo in predelavo konoplje v medicinske namene v Sloveniji, vendar pa je evidentno razvidno, da Ministrstvo za zdravje RS temu ne sledi. Na primer parlamentarni odbor je Ministrstvo za zdravstvo RS pozval, da pripravi končno poročilo in predloge pravnih podlag za pridelavo in predelavo konoplje v medicinske namene do konca leta 2019, inistrstvo pa je v nedavno pripravljenem Akcijskem načrtu na področju drog 2019–2020 navedlo "morebitno" novelacijo zakonodaje in pripravo končnega poročila s strani medresorske delovne skupine v obdobju 2020–2021. Pred kratkim smo lahko, navkljub prej navedenim sklepom Odbora DZ RS zdravstvo in posebej za to področje ustanovljeni medresorski delovni skupini (za katero smo neuspešno predlagali vključitev nevladnih strokovnjakov), v medijih celo brali, da na Ministrstvu za zdravje RS menijo, da gojenje pri nas ni potrebno. Sklepi Odbora DZ za zdravstvo in aktivnosti medresorske delovne skupine so tako postali žrtev birokratizma,« ugotavlja dr. Tanja Bagar.

INDIVIDUALNA IN PERSONALIZIRANA MEDICINA S KONOPLJO

Kakšne raziskave o konoplji bi si dr. Bagarjeva želela opravljati v prihodnje, ko ne bo več omejitvev? »Področje kanabinoidov je iz raziskovalnega vidika zelo perspektivno in težko je razumeti vse te birokratske prepreke, še posebej, če govorimo o raziskovanju nepsihooaktivnih učinkovinah iz konoplje. Zagotovo bi želela proučevati

vpliv različnih sort oziroma kemovarjev konoplje na različna medicinska stanja. Ta povezava bi omogočala bistveno bolj natančno in uspešno uporabo konoplje oziroma kanabinoidov v medicini in bi se približali individualni in personalizirani medicini.

Prav tako me kot mikrobiologinjo zelo zanima vpliv kanabinoidov na pojav antibiotične rezistence pri patogenih bakterijah. Ker je to velik svetovno zdravstveni problem, bi nova spoznanja tu lahko bila globalno gledano zelo koristna za paciente in tudi zdravstveni sistem.

Tudi v onkologiji ima konoplja veliko potenciala in dr. Tamara Lah Turnšek je predstavila, da imajo kanabinoidi vpliv na matične tumorske celice pri možganskih tumorjih. Te celice so sicer zelo odporne proti kemoterapevtikom in obsevanju in nosijo celotni genski zapis za tvorbo novega tumorja. Velikokrat po klasični onkološki terapiji te celice preživijo, kažejo pa dober odziv na kanabinoide, tako neposredno preko receptorjev, kot tudi neposredno preko vpliva na mikrookolja tumorja. To področje ima mnoge obete za bolnike in bi ga bilo vredno zelo natančno proučiti.«

ZNANOST PROTI PRESDOKOM IN ZLORABI

Bolniki vse glasneje zahtevajo nove pristope, ker vidijo, da konoplja deluje. O tem je prepričana tudi dr. Tamara Lah Turnšek, ki je pred meseci na predavanju predstavila dognanja o bioloških mehanizmih delovanja kanabinoidov na rakave celice. Po objavah agencij za raziskave raka bosta v naslednjih dvajsetih do tridesetih letih na našem planetu v povprečju vsak drugi moški in vsaka tretja ženska obolela za rakom. Prav zato so znanstvene raziskave usmerjene tako v preprečevanje, kot tudi v nove načine zdravljenja raka, kjer bo v prihodnje najbolj učinkovita kombinacija pristopov. Med biološkimi in naravnimi učinkovinami, ki se preizkušajo v novem dodatnem zdravljenju, zavzema konoplja poseben položaj. Le-ta je zaradi možnih psihoaktivnih učinkovanj, sicer le enega od številnih podobnih spojin – kanabinoidov, občutljiv, zelo

»Konopljo z višjo vsebnostjo THC-ja nekateri častijo kot panacejo, ki odpravi vse težave, spet drugi kot zavajajoče, prepovedano mamilo. Resnica pa je nekje vmes.«

»Področje kanabinoidov je iz raziskovalnega vidika zelo perspektivno in težko je razumeti vse te slovenske birokratske prepreke.«

spolitizirano je celo področje raziskav. Konopljo z višjo vsebnostjo THC-ja nekateri častijo kot panacejo, ki odpravi vse težave, spet drugi kot zavajajoče, prepovedano mamilo. Resnica je nekje med obema skrajnostima, zdravniki in drugi strokovnjaki pa se vedno bolj zavedajo zdravilnih učinkov teh spojin. A še vedno ostaja odprto vedno bolj dokazljivo dejstvo, da kanabinoidi zavirajo rast in invazivnost tumorskih celic, v živalskih poskusih pa celo do skrajne meje upočasnijo sistemsko napredovanje raka, je na predavanju povedala dr. Tamara Lah Turnšek. Dr. Tanja Bagar pa je na tem predavanju podrobneje osvetlila novo temo o delovanju kanabinoidov na celične organele – mitohondrije. »Mitohondriji so majhne elektrarne, lahko bi rekli tudi 'pljuča celice', njihove okvare pa so pomembne za vrsto bolezni in tudi celično smrt. Nekatero raziskavo poudarjajo, da je celo rak bolezen dihalnega sistema celice. Konoplja – ta zagonetna zel – si navkljub nekaj desetletni demonizaciji tako, čeprav počasi, pa vendarle nezadržno utira pot v sodobno medicino. Gre za enega izmed tistih izjemnih raziskovalnih potencialov, za katerega upamo, da bo prebudil radovednost prenekaterega znanstvenika.« Vse več študij in izkušenj z bolniki poudarja, da je težko natančno določiti količine posameznih kanabinoidov in je zato zelo zaželeno, da imamo smole širokega spektra, v katerih so prisotni ključni kanabinoidi in ne le THC in CBD. Praktično vse študije trdijo isto: kanabinoidi poskrbijo, da ne pride do delitev tumorskih celic, da ubijejo rakave celice, ustavijo metastaziranje in angiogenezo ter posledično nastajanje oddaljenih tumorskih mas. Zato se dr. Tanja Bagar in dr. Tamara Lah Turnšek zavzemata, da bi čim prej lahko začeli s kliničnimi študijami zdravljenja raka s konopljo in za prenašanje znanja v prakso. ■

ICANNA – Mednarodni inštitut za kanabinoide je neprofitna in nevladna institucija, ki je plod sodelovanja partnerjev iz Slovenije, Nemčije in Avstrije. Kot interdisciplinarna organizacija združuje številne strokovnjake, raziskovalce in znanstvenike iz različnih držav v čezmejnem delovanju na področju kanabinoidov. Z deklaracijo, ki jo je podpisalo 90 doktorjev medicine in znanosti z različnih področij, se zavzemajo za z dokazi podprto reformo politike in zakonodaje o konoplji, ki bo temeljila na znanosti, spoštovanju človekovih pravic in zmanjševanju škode. Deklaracija je nastala kot odgovor na škodljivost, neučinkovitost in nepotrebnost prepovedi konoplje, ki se sicer že tisočletja uporablja v zdravilne oziroma medicinske namene. V Deklaraciji podpirajo raziskovanje in ustrezno regulacijo konoplje za zdravstvene namene, podpirajo preventivno vzgojo s poudarkom na mladoletnih ter regulacijo za odrasle in gospodarstvo. Politika drog, ki temelji predvsem na prepovedi, je škodljiva, neučinkovita in etično sporna. Sedanja ureditev v Sloveniji zavira uporabo konoplje v zdravstvene namene, onemogoča raziskave in razvoj ter tudi izobraževanje o varni uporabi konoplje, ne ščiti mladoletnih ter kriminalizira uporabnike. Podpisniki z Deklaracijo pozivajo državni zbor, da na zakonski ravni prioritarno in nemudoma poskrbi, da bo dejansko omogočeno uradno zdravljenje s konopljo, kar bo omogočalo tudi izvajanje raziskav in razvoja.